

עונג שבת (40)

והשקט ובטח. ועיין ברבינו חננאל על מאמר הגמרא, נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת וכו' שנאמר שבת וינפש, כיון ששבת וי אבדה נפש (ביצה טז.). ופירש: שנאמר כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי, כלומר כל שנבראו בעולם, להתענג מהן נשמתן ביום השביעי נבראו, ומתרווחות ומתגדלות בשבת. מבואר בדבריו שהשבת הוא היום שבו ניתן להתענג לנשמה, וכל ששת הימים הם ימים המכינים לו, ואין הנפש גדולה דיה, בימים אלו, להתענג ממה שנברא, כיון שתפקידם להיות ימי הכנה. וביום השבת שהוא יום החיים והעונג, הנשמות מתרווחות ומתגדלות, שיהיה בידם לחיות ולהתענג מכל הבריאה. וכן הוא גם בענייני עבודת ה', שבשבת אין העבודה בדרך מלחמה ועמל, אלא בדרך של התענוגות על ה' שזה מציאות של "חיים זכו". וכמו שכתב ב"בית הלוי" על התורה: המצוות חלוקים על שני בחינות, יש מצוות שהם נגד הטבע כמו שבירת התאוה וההרחקה מהם. ובשבת המצוה להתענג בתענוגים, דבשבת אין המצוה לשבור הטבע, רק לקדש הטבע ולתקנו, ולהעלותו לקדושה וכו', וידידי הרב הגאון וכו' אמר דיש לומר דזהו כוונת המדרש קהלת, "טוב מלא כף נחת ממלוא חפניים עמל", ואמרו מלא כף נחת בשבת, ממלוא חפניים עמל בימות החול, דעבודה זו טובה מזו (פרשת בראשית).

שבת מעין עולם הבא

השבת היא טעימה של העולם העתידי לבוא: וכאותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, שהטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדינים מצויין כעפר. ולא יהיה עסק כל העולם, אלא לדעת את ה' בלבד" (הרמב"ם, משנה תורה פרק יב, הלכות ד-ה). כך מתארים נביאי ישראל וחכמיו את עידן הגאולה "האלף השביעי", שבו יתגשמו ויתממשו ששת אלפי שנות היסטוריה יהודית והמאמצים להפוך את העולם הזה ל"בית לה".

המלקט

חשיבות של זמירות שבת

בשבת אנחנו מקדישים הרבה זמן, הרבה אנרגיה לשירה, שירה משפחתית של פיוטים לפי מנהגי העדות השונים. למה בעצם כל כך חשוב לשיר בשבת? מה המהות של השירה הזאת שכל כך משקיעים בזה הרבה, התשובה היא כנראה כרוכה במהותו של יום השבת. יום השבת זה יום מיוחד והמיוחדות שלו היא לאו דווקא במה שאנחנו עושים אלא במה שאנחנו מקבלים, שאת מציאות של מין מנהרת זמן שאנחנו עוברים בתוכה

וקדשתו מכל הזמנים

אתה קדשת את יום השביעי לשמך, תכלית מעשה שמים וארץ, וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים (תפילת ליל שבת). מעלתה של השבת וקדושתה יתר על כל מועדי ה', הוא בכך שכל המועדים הם ימים שאירעו בהם מאורעות של נס וענייני טובה לישראל מאת ה', ולכן הם נקבעו כזמני קודש שבהם חוגגים לפני ה' על כך שהעניק טובה לישראל, ועל הקשר והדביקות שיש לישראל עם הקב"ה. ומשום כך כתיב במועדים: 'מועדיכם' (במדבר י"י, כט-לט). כי מהותם ותוכנם שהם מועדים של עם ישראל. מה שאין כן 'שבת קודש', סיבת קביעות היום, הוא מצד עניינו של הקב"ה, שכילה מלאכתו ביום השביעי ושבת בו מכל מלאכתו. ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו, כי בו שבת מכל מלאכתו וגו'. ומשום כך לא מצינו בתורה לשון 'שבתותיכם', כמו שכתוב במועדים 'מועדיכם', כי ימי השבת אין הם שבתות עם ישראל, השבתות הם, שבתות ה' (ויקרא כג-לח). את 'שבתותי' תשמורו (שמות לא). שבת היום לה' (שם טז-כה). ועיין באבן-עזרא - השבת לא תקרא שבתכם כי אם שבת ה' (שם לה-ג). מהותו ותוכנו של השבת שהוא יום מיוחד לה', אשר ביום זה היה לפניו שביטה ומנוחה, ולכן חיבבו ויחדו וקדשו לשמו.

המלקט

טועמיה חיים זכו

"טועמיה חיים זכו" (מוסף לש"ק): חז"ל הגדירו במטבע התפילה כי הטעימה של שבת הוא טעם של "חיים" כלומר שמשמעותה ומהותה של הרגשת השבת היא הרגשה של חיים. וביאור הדבר הוא שזה ממצוות השבת לעשותו יום שביטה ומנוחה שלימה, דוגמת שביתתו של הקב"ה, כשם שהיה אצל הקב"ה, שכל ששת הימים עסק בשכלול העולם ותיקונו והכנתו, וביום השבת היה הכל מוכן ומושלם ומתוקן, והיה לו נחת רוח מעולמו. כך היא השביתה של שבת, כל ימות החול האדם עוסק וטורח בהכנת הדברים ותיקונם, ואין דעתו מיושבת ואין לבו פנוי לחיים עצמם. כל הימים טרודים הבריות אצים ורצים, ואין הם חיים את החיים בעצמם. אבל יום השבת הוא יום החיים, דהיינו שאין מתעסקים בו בפעולות של הכנה ותיקון, אלא חיים בו את עצם החיים. והוא עניין הכתוב - והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו (שמות טז-ה). כלומר שימות החול הם "ימי ההכנה", ושבת הוא יום החיים שבו אין הכנה אלא הכל מוכן ועומד, וממילא הוא יום חיים של שלימות ושלווה. וזוהי המנוחה האמיתית. מנוחת אהבה ונדיבה, מנוחת אמת ואמונה, מנוחת שלום ושלווה

**מְצַרִּים וְיִצְיָאָף ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזוֹרַע נְטִינָה.
עַל פֶּן צָנָף ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת”**
הלכה: דיבור בשבת

מצווה לכבד את השבת בדיבור, שנאמר (ישעיהו נח, יג):
”וּכְבַדְתָּ מַעֲשֵׂוֹת דְרָכֶיךָ מִפְּצוֹא תִפְצָךְ וְדַבַּר דְבָר”,
ופירשו חכמים (שבת קיג, א): שלא יהא דבורך של שבת
כדבורך של חול. והכוונה, שלא ידבר אדם בשבת על
מה שאסור לו לעשות. לפיכך, לא יאמר מחר אסע
במכונית או אכתוב מכתב או אקנה דבר. וקל וחומר
שאסור לאדם לבקש מחבירו שלמחרת יסע בשליחותו
או יכתוב מכתב עבורו או יקנה דבר מה בשבילו (שו”ע
שז, א). והאיסור הוא על מה שהוא מתכוון לעשות
בעתיד, אבל על מה שכבר עשה מותר לדבר, ובתנאי
שאין בכוונתו להדריך את חבירו כיצד לעשות מלאכה
זו.

פתגם: אין דבר טוב יוצא מתוך מריבה.
מדרש שמות רבה

חקירה: הלוואה עד שירצה הלווה לפרוע
זו קביעות זמן, או מחילה על זכות התביעה (קובץ
שיעורים ב”ב תקז) **ספר “קובץ יסודות וחקירות”**

סיפור: חזרה הקושיא למקומה
עני אחד נכנס אצל רבי דוד'ל מטלנא ואמר לו: רבי יש
לי קושיא שאני מתקשה בה: מה נאכל? הסתכל רבי דוד
בפניו הכחושים והמורעבים של עני ואמר: אתרץ לך את
קושייתך. ותוך כדי דיבור הוציא מטבע מכיסו ונתנה לו.
למחר חזר העני ואמר בעיניים מושפלות: רבי התירוץ
שקיבלתי ממנו אתמול כבר לא נותר ממנו כלום
והקושיא חזרה למקומה. **ספר “חז וחלק” חלק א' (דף קב**

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא
קטי, אליהו בן זהרה, אברהם בן רבקה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא
בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה רושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן
מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף
בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוח, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוה,
רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן
מרים, יעל בת כמנונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת
מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה
לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת
אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא
וליאור עמיחי מרדכי בן גייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי
יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, משה בן מזל פורטונה, אליהו בן זהרה.

והיא משפיעה עלינו. התפקיד שלנו בשבת זה להיפתח,
לקבל, לשבות ממלאכה, אנחנו מניחים לרגע את
הדיבור ואוחזים בשירה: ולכן זה בעצם אולי הנקודה
הראשונה, נקודת העבודה הראשונה זה להבין שהשירה
בשבת היא ממש חלק משמעותי מאוד מהיכולת לחוות
את השבת, מקבלת השבת. אחת העבודות הגבוהות
שהיו נעשות בבית המקדש על ידי הלוויים- וזאת הייתה
עבודת השירה. זמירות השבת כשכל המשפחה יחדיו
שרים, על ידי כך הם יוצרים חוויה נפשית עמוקה, שהיא
מרוממת את הרוח של כל אחד וגם מגבשת את
המשפחה, אחד מגדולי הדור שלא זכה לבן שילך
בדרכיו, אמר שהוא מצטער שלא היה שר זמירות
בסעודה, מפני שהיה עמל בלימודו, וכשראה ששכנו
שהיה שר זמירות עם כל בניו, וזכה שהם הפכו לגדולי
תורה, ואז הבין אותו גדול בתורה, עד כמה חשובות
הזמירות לחינוך הילדים. מצינו במה שנהגו ישראל
לשורר בתוך זמירות שבת כמה וכמה בקשות ומשאלות,
[אף ששבת אינו זמן תפילה ותחנונים]. שהכוונה בזה,
להזכיר בקשות בתוך הזמירות דרך רמו ושירה, ומתוך
ידידות וחביבות, דכיון שיושבים יחד, הרי מתוך כך
בוודאי ימלא כל בקשותינו ומשאלותינו. וזה כוונת
המשורר: **”קום קרא אליו יחיש לאמצך”** (זמר מנוחה
ושמחה). כלומר כי בזמן זה של קירבה וידידות ימהר
ויחיש למלא בקשתו, לחזקו ולאמצו. יום השבת הוא יום
המנוחה השבועי לעם ישראל. השבת היא המועד
הקדוש לעם ישראל, כפי שנאמר: **”וקדשתו מכל
הזמנים”**. יום זה מתחיל כבר בערבו של יום שישי –
סמוך לשקיעת החמה (ליל שבת), ומסתיים ביום השבת
עם צאת הכוכבים (מוצאי שבת).

חשיבות של השבת

שמירת שבת היא אחת המצוות המרכזיות ביהדות; לפי
המדרש בשמות רבה (פרשה כ”ה, פסקה י”ב). שמירת
השבת שקולה כנגד כל המצוות שבתורה. עוד אמרו
חז”ל: כי כל השומר את השבת כאילו מקיים את כל
התורה כולה. וכל המחלל את השבת כאילו כופר בכל
התורה כולה. במסכת שבת (דף קי”ח ע”ב) מובא ששכרו
של אדם ששומר את השבת הוא נחלה ללא מצרים היינו
ללא גבולות ובזכות הטרחה והעמל הקשה שעמלים
לכבוד ההכנות לשבת נמחקים לאדם עוונותיו. השבת
מסמלת את בריאת העולם בידי הקב”ה, ושמירתה
מהווה עדות לכך שאנו מאמינים שה' ברא את העולם
בששה ימים, ומשגיח עליו בכל עת ובכל רגע. כה נאמר
בתורה: **”זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ... פִּי שֵׁשֶׁת יָמִים
עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם
וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל פֶּן בָּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת
וַיְקַדְּשֵׁהוּ”**. כמו כן, שבת מהווה זכר ליציאת מצרים.
בספר דברים נאמר: **”שָׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ..
לְמַעַן יָנִיחַ עֲבָדְךָ וְאִמְתְּךָ כָּמוֹךָ וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ**

